

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 311/2024-9

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Petra Straku a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], t. č. v Ústave na výkon väzby a Ústave na výkon trestu odňatia slobody [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Gergelyom Pšenákom, M. R. Štefánika 30, Nové Zámky, proti uzneseniu Okresného súdu Komárno sp. zn. 3T/18/2024 zo 14. marca 2024 a uzneseniu Krajského súdu v Nitre sp. zn. 4Tos/25/2024 z 25. marca 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 20. mája 2024 domáha vyslovenia porušenia základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 5 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením okresného súdu sp. zn. 3T/18/2024 zo 14. marca 2024 (ďalej len „napadnuté uznesenie okresného súdu“) a uznesením krajského súdu sp. zn. 4Tos/25/2024 z 25. marca 2024 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“). Navrhuje napadnuté uznesenia okresného súdu a krajského súdu zrušiť.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ je od 24. apríla 2023 väzobne [z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku] trestne stíhaný a následne od 26. februára 2024 obžalovaný pre pokračovací obzvlášť závažný zločin podvodu podľa § 221 ods. 1 a ods. 4 písm. a) Trestného zákona v časti dokonaného, v časti v štádiu pokusu podľa § 14 ods. 1 Trestného zákona.

3. Po podaní obžaloby okresný súd napadnutým uznesením podľa § 238 ods. 4 Trestného poriadku ponechal sťažovateľa vo väzbe z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, podľa § 80 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku väzbu sťažovateľa nenahradil dohľadom probačného a mediačného úradníka, podľa § 79 ods. 3 Trestného poriadku zamietol žiadosť sťažovateľa z 5. februára 2024 o prepustenie z väzby na slobodu, podľa § 80 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku neprijal písomný sľub sťažovateľa a podľa § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku väzbu sťažovateľa nenahradil dohľadom probačného a mediačného úradníka. Proti tomuto uzneseniu

okresného súdu sťažovateľ podal sťažnosť, o ktorej krajský súd napadnutým uznesením rozhodol tak, že ju podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietol.

4. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti v podstatnom namieta, že záver konajúcich súdov o nemožnosti nahradenia jeho väzby nie je dostatočne odôvodnený. V tejto súvislosti uvádza, že prokuratúra účelovo nepredložila a neoznámila konajúcim súdom, že spolupracuje s Úradom inšpekčnej služby. Podľa jeho názoru jeho spolupráca s Úradom inšpekčnej služby predstavuje takú výnimočnú okolnosť, ktoré odôvodňuje nahradenie jeho väzby, resp. jeho prepustenie z väzby na slobodu.

II.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Ústavný súd ústavnú sťažnosť predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Na predbežnom prerokovaní preskúmal, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde) a osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

6. V rámci predbežného prerokovania s prihliadnutím na sťažovateľom formulované argumenty ústavný súd dospel k záveru, že ústavnú sťažnosť je potrebné odmietnuť podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde, a to v časti z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie [§ 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde] a v časti z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti [§ 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde].

II.1. K namietanému porušeniu označených práv napadnutým uznesením okresného súdu:

7. Vo vzťahu k sťažovateľom napadnutému uzneseniu okresného súdu ústavný súd konštatuje, že v zmysle princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy poskytuje ústavný súd v konaní podľa čl. 127 ústavy ochranu základným právam alebo slobodám fyzických osôb a právnických osôb za podmienky, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je teda rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom ochranu základným právam a slobodám poskytujú v zmysle ústavy primárne všeobecné súdnictvo a ústavný súd až subsidiárne.

8. Vo vzťahu k označenému prvostupňovému väzobnému rozhodnutiu okresného súdu sťažovateľ disponoval opravným prostriedkom – sťažnosťou. O sťažnostiach bol oprávnený a povinný rozhodnúť krajský súd ako súd nadriadený. Sťažovateľ podal proti napadnutému uzneseniu okresného súdu sťažnosť, o ktorej rozhodol krajský súd napadnutým uznesením.

9. Existencia opravného konania pred krajským súdom nepripúšťa možnosť ústavného súdu rozhodovať o napadnutom prvostupňovom väzobnom rozhodnutí, keďže sťažnosť v danom prípade predstavovala účinný právny prostriedok ochrany práv sťažovateľa vo vzťahu k napadnutému uzneseniu okresného súdu, ktorý aj využil (porov. m. m. II. ÚS 13/01, IV. ÚS 102/09). Podľa ustáleného právneho názoru ústavného súdu po zistení nedostatku právomoci v konaní pred ústavným súdom už nie je potrebné skúmať, či sú alebo nie sú splnené ďalšie procesné podmienky.

Tomuto postupu totiž bráni zistený neodstrániteľný nedostatok procesnej podmienky spočívajúci v nedostatku právomoci ústavného súdu.

10. Vzhľadom na uvedené ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť v časti namietajúcej porušenie označených práv napadnutým uznesením okresného súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

II.2. K namietanému porušeniu označených práv napadnutým uznesením krajského súdu:

11. Z § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu možno o zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti hovoriť, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom, alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť preto možno považovať takú, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie.

12. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že na konanie o väzbe je aplikovateľný čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, v ktorých sú implicitne obsiahnuté hmotné a tiež procesné atribúty základného práva na osobnú slobodu vrátane práva na jej súdnu ochranu v prípadoch pozbavenia osobnej slobody väzbou. Ústavný súd vo svojej judikatúre k čl. 17 ods. 2 ústavy uviedol, že vo vzťahu k väzbe obsahuje také práva, akými sú napríklad právo byť vo väzbe len zo zákonného dôvodu a na základe rozhodnutia sudcu alebo súdu; právo podať návrh na konanie, v ktorom by príslušný súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti väzby a nariadil prepustenie, ak je táto nezákonná; právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú, resp. primeranú dobu alebo byť prepustený počas konania, pričom prepustenie môže byť podmienené zárukou. Z čl. 17 ods. 2 ústavy vyplýva neodmysliteľná súvislosť medzi väzobným dôvodom uvedeným v zákone a rozhodnutím sudcu alebo súdu, a to nielen pri rozhodnutiach o vzatí do väzby, ale aj počas ďalšieho trvania väzby. Inými slovami, v zmysle judikatúry ústavného súdu bez rozhodnutia všeobecného súdu nemožno považovať väzbu za zákonnú. Zákonnosť väzby je zároveň determinovaná aj skutkovými okolnosťami, ktoré by svojou podstatou mali dať *ratio decidendi* na uplatnenie vhodného zákonného ustanovenia. S touto konštatáciou úzko súvisí aj obsah základného práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy, z ktorého vyplýva oprávnenie konkrétnej osoby na preskúmanie okolností svedčiacich za väzbu a proti nej, ale zároveň aj povinnosť súdu rozhodnúť na základe konkrétnych skutočností, a nie na základe abstraktnej úvahy.

13. Každé pozbavenie slobody musí byť „zákonné“, t. j. musí byť vykonané „v súlade s konaním ustanoveným zákonom“, a okrem toho každé opatrenie, ktorým je jednotlivец pozbavený slobody, musí byť zlučiteľné s účelom čl. 17 ústavy, ktorým je ochrana jednotlivca proti svojvôli (I. ÚS 165/02, II. ÚS 55/98, I. ÚS 177/03, III. ÚS 7/00, I. ÚS 115/07, I. ÚS 187/07). Otázka, či je väzba zákonná, má byť vyriešená nielen s poukazom na vnútroštátny zákon, ale aj na znenie dohovoru (III. ÚS 79/02, III. ÚS 77/05), s ktorým musí byť v súlade. Príslušná zákonná úprava

obsiahnutá predovšetkým v Trestnom poriadku je integrálnou súčasťou ústavného rámca zaručenej osobnej slobody (II. ÚS 55/98). Pri posudzovaní otázky rešpektovania alebo porušenia zákona musí ústavný súd brať do úvahy zákonnú úpravu a jej aplikáciu príslušným orgánom, pričom v prípade zistenia závažného porušenia zákonnosti ide aj o porušenie ústavnosti (III. ÚS 48/00, II. ÚS 466/2013).

14. Dohovor v čl. 5 priamo odkazuje na vnútroštátne právo, a preto rešpektovanie tohto práva je integrálnou súčasťou záväzkov zmluvných štátov (Lukanov v. Bulharsko z 20. 3. 1997, bod 43). Článok 5 ods. 4 je *habeas corpus* celého ustanovenia dohovoru. Poskytuje osobe, ktorá bola pozbavená slobody, právo aktívne žiadať o súdnu kontrolu pozbavenia slobody (Mooren proti Nemecku [GC], bod 106). Prieskumné súdne konanie musí byť v súlade s hmotnoprávnymi a procesnými vnútroštátnymi právnymi predpismi a tiež aj s účelom čl. 5, ktorým je ochrana jedinca proti svojvôli (Koendjibiharie v. Holandsko, rozsudok z 25. 10. 1990, bod 27).

15. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že pri rozhodovaní o väzbe musia byť súčasne splnené formálne predpoklady väzby, t. j. musí existovať uznesenie o začatí trestného stíhania a uznesenie o vznesení obvinenia, a materiálne predpoklady väzby, t. j. musia existovať skutočnosti osvedčujúce kvalifikované podozrenie, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný, má znaky trestného činu a že sa obvinený trestného činu dopustil. Zároveň musí existovať (trvať) niektorý z väzobných dôvodov uvedených v § 71 Trestného poriadku (III. ÚS 417/2011).

16. Právomoc ústavného súdu vo vzťahu k rozhodovaniu všeobecných súdov vo väzobných veciach je daná len na preskúmanie dôvodu a spôsobu obmedzenia osobnej slobody, t. j. či proti osobe, ktorá sa berie do väzby, bolo vznesené obvinenie, rozhodnutie o väzbe sa odôvodnilo aj skutkovými okolnosťami, o väzbe rozhodoval príslušný súd, obvinený bol vzatý do väzby pre konkrétne skutočnosti, resp. že osoba bola vzatá a držaná vo väzbe len na čas dovolený zákonom, resp. konkrétnym rozhodnutím väzobného súdu o predĺžení väzby. Teda úlohou ústavného súdu je sledovať, či všeobecné súdy v namietaných rozhodnutiach správne aplikujú právo, či dané rozhodnutia sú odôvodnené a či nenesú znaky arbitrárnosti vyúsťujúce do porušenia niektorého zo základných práv a slobôd (III. ÚS 271/07, II. ÚS 464/2011). Do obsahu právomoci ústavného súdu však nepatrí preskúmať postup, ako aj správnosť skutkových a právnych záverov všeobecných súdov, ktorý ich viedol k záveru o existencii zákonného dôvodu na vzatie do väzby. Tento postup skúma súd v riadnom inštančnom postupe, ktorý je funkčne usposobený na preskúmanie obsahu trestného spisu, súvisiacich listín, podaní obvineného a prípadne aj ďalších dôkazov osvedčujúcich použitie takéhoto zabezpečovacieho prostriedku, akým je väzba v trestnom konaní (II. ÚS 76/02). Teda ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nekoná ako súd tretej alebo štvrtej inštancie, ale jeho úlohou je preskúmať zlučiteľnosť opatrenia, ktorým je jednotlivец pozbavený slobody, s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 165/02, IV. ÚS 237/2021).

17. Pri posúdení napadnutého uznesenia krajského súdu teda úlohou ústavného súdu nebolo preskúmať správnosť skutkových a právnych záverov, o ktoré krajský súd oprel svoje rozhodnutie, resp. odpovedať na otázku, či malo/nemalo byť žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu vyhovené. Úloha ústavného súdu sa v danom prípade obmedzila na posúdenie otázky, či je odôvodnenie napadnutého uznesenia krajského súdu ústavnoprávne akceptovateľné.

18. Pokiaľ ide o možnosť nahradenia väzby sťažovateľa, krajský súd v napadnutom uznesení poukázal na závery okresného súdu v napadnutom prvostupňovom väzobnom uznesení, ktorý v tejto súvislosti konštatoval, že tvrdenie sťažovateľa, že sa k spáchaniu vyšetrovanej trestnej činnosti priznal, prípadne, že svojou výpoveďou objasnil účasť ďalších osôb na jej páchaní, boli v priebehu vyšetrovania vo veľkom rozsahu vyvrátené. Podľa názoru okresného súdu z dôvodu svojej obrany sťažovateľ za páchatel'ov skutočností kladených mu za vinu označuje iné osoby, predovšetkým jeho blízkych spolupracovníkov. Sťažovateľ z vlastnej iniciatívy poskytol, resp. poskytuje operatívnym orgánom polície informácie o trestnej činnosti, časť ním uvádzaných informácií však bola preverená a vyhodnotená ako irelevantná, resp. nevyužiteľná a časť informácií sa podľa názoru prokurátora operatívne preveruje, prípadne využíva v iných trestných konaniach. Nadväzujúc na uvedené, okresný súd zároveň konštatoval, že pokiaľ by aj informácie poskytnuté sťažovateľom mali pre orgány činné v trestnom konaní významnú relevanciu, nemožno opomenúť tú skutočnosť, že sťažovateľ je trestne stíhaný aj pre inú trestnú činnosť [v trestnej veci vedenej na Prezídium Policajného zboru, národnej kriminálnej agentúre, odbore Západ pod ČVS: PPZ-122/NKA-ZA2-2022 je stíhaný pre pokračovací obzvlášť závažný zločin podvodu podľa § 221 ods. 1 a ods. 3 písm. c) a d), ods. 4 písm. a) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. b) a j) Trestného zákona a s poukazom na § 139 ods. 1 písm. e) Trestného zákona spáchaný spolupáchatel'stvom podľa § 20 Trestného zákona; v trestnej veci vedenej pod ČVS: PPZ-226/NKA-BA1-2022 je stíhaný za obzvlášť závažný zločin krádeže v štádiu prípravy podľa § 13 ods. 1 k § 212 ods. 1 písm. b) a ods. 4 písm. a) Trestného zákona spáchaný formou spolupáchatel'stva podľa § 20 Trestného zákona a zločin vydierania podľa § 189 ods. 1 a ods. 2 písm. a) a e) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. g) Trestného zákona]. Z uvedeného podľa názoru okresného súdu vyplýva, že akékoľvek zákonné prostriedky nahradenia väzby nemožno považovať za dostatočné záruky spôsobilé garantovať to, že sťažovateľ po prepustení z väzby povedie riadny život a že sa zdrží úkonov smerujúcich k zmareniu prebiehajúceho trestného konania.

19. Nadväzujúc na uvedené, krajský súd v napadnutom uznesení taktiež poukázal na to, že vzhľadom na skutočnosť, že sťažovateľ je stíhaný pre obzvlášť závažný zločin, nie je možné jeho väzbu nahradiť bez toho, aby bolo možné súčasne konštatovať existenciu výnimočných okolností prípadu. Výnimočné okolnosti sa posudzujú z hľadiska pomerov páchatel'a a určitých okolností prípadu. Pomermi páchatel'a treba rozumieť okolnosti týkajúce sa osoby páchatel'a, jeho osobných a rodinných pomerov, ktoré nesúvisia so spáchaním trestného činu a existujú v čase rozhodnutia. Pri posudzovaní osoby páchatel'a sa pozornosť venuje najmä celému jeho prechádzajúcemu životu (vek, recidíva, postoj k spáchanému trestnému činu a pod.). Podľa názoru krajského súdu ani osoba sťažovateľa a ani samotné okolnosti prípadu existenciu výnimočných okolností neodôvodňujú, pričom krajský súd nepovažoval za preukázané výnimočné postavenie sťažovateľa spočívajúce v preukazovaní inej trestnej činnosti tak, ako to tvrdí sťažovateľ. Krajský súd preto dospel k záveru, že vzhľadom na neexistenciu výnimočných okolností nie je možné účel väzby u sťažovateľa nahradiť.

20. Ústavný súd po ústavnom prieskume napadnutého uznesenia krajského súdu konštatuje, že krajský súd sa možnosťou zákonných náhrad väzby sťažovateľa ústavne akceptovateľne zaoberal, pričom skutočnosti, ktoré krajský súd prezentoval ako dôvody vylučujúce možnosť nahradenia väzby sťažovateľa miernejším opatrením, sa ústavnému súdu nejavia ako vágne a nepresvedčivé.

21. Krajský súd sa uvedenej otázke venoval, keď jednak poukázal na § 80 ods. 2 tretiu vetu Trestného poriadku, ktorý limituje možnosť nahradenia väzby pri obvinení zo spáchania obzvlášť závažného zločinu len na situáciu, ak to odôvodňujú výnimočné okolnosti prípadu, a taktiež konkrétne odôvodnil, prečo za takúto výnimočnú okolnosť nepovažoval sťažovateľom uvádzanú spoluprácu s orgánmi činnými v trestnom konaní, pričom zároveň poukázal, že sťažovateľ ničím nepreukázal svoje tvrdenie, že by prokuratúra konajúcim súdom účelovo nepredložila informácie o jeho spolupráci s orgánmi činnými v trestnom konaní.

22. Ak výnimočné okolnosti nenastali, pričom toto posúdenie všeobecným súdom je ústavne udržateľné a akceptovateľné, nie je ďalej nevyhnutné posudzovať jednotlivé možnosti nahradenia väzby osobitným, resp. detailným spôsobom, keďže nebola naplnená jedna z rozhodných okolností podmienajúcich ich aplikáciu. Keďže ani z ústavnej sťažnosti, ako ani odôvodnenia sťažnosti podanej proti uzneseniu okresného súdu nie je zrejmé, že by sťažovateľ dôvodil ďalšími – konkrétnymi skutočnosťami, ku ktorým sa krajský súd nevyjadril, možno uzavrieť, že krajský súd sa možnosťou zákonných náhrad väzby ústavne akceptovateľne zaoberal.

23. Na základe uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti dospel k záveru, že sťažovateľom napadnuté uznesenie krajského súdu nesignalizuje možnosť porušenia označených práv, ktorej dôvodnosť by bolo potrebné preskúmať po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, resp. ústavný súd dospel k záveru, že medzi sťažovateľom napadnutým uznesením krajského súdu a obsahom označených práv neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení. Ústavnú sťažnosť preto v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

24. Keďže ústavný súd ústavnú sťažnosť ako celok odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa uplatnenými v jeho ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. júna 2024

Peter Molnár
predseda senátu